Nieuwsbrief

Maart 2021

Nijs oet Toen

De amandelwolfsmelk - door Jan Jaap

Vanaf dit voorjaar is Domies Toen tien biotoopschalen rijker. In elke schaal bootsen we een bijzondere biotoop van het Noord-Nederlandse landschap na. Kwelder, heideveld, hoog- en laagveen en nog een aantal meer. In een volgende nieuwsbrief zullen we hier extra aandacht aan besteden.
Nu wil ik het hebben over een plant die mij deze winter, tijdens het werk aan dit project, eigenlijk steeds blij heeft gemaakt. De amandelwolfsmelk (Euphorbia amygdaloides) die groeit aan de voet van de goudes, vlak naast de biotoopschalen.

Roodgatje

Vuursteen

Amandelwolfsmelk is een zeer bruikbare plant, zowel in de heemtuin als in de siertuin. Het is een gebergteplant uit de zuidelijke helft van Europa, de Kaukasus en het Atlasgebergte. In Nederland komt hij in het wild voor in een hellingbos in Zuid-Limburg. Hij groeit daar op een plek waar in vroeger tijden vuursteen werd gewonnen. De plant groeit graag op licht beschaduwde plaatsen op vochthoudende bodems.

Wintergroen

Allereerst ben ik enthousiast over deze plant vanwege de plek waar hij kan groeien, aan de voet van bomen. Ook op andere moeilijke plaatsen, zoals tuinen met een storende laag in de bodem, stelt hij niet teleur. Amandelwolfsmelk zaait zich makkelijk uit maar is ook makkelijk te wieden.
Het is een opgaand groeiende plant. De stengels die zich het eerste jaar aan de basis vormen worden enkele decimeters hoog. Uiteindelijk kan de plant wel tot 90 cm hoog worden. Dat ze wintergroen is, is een niet onbelangrijke bonus. Het is een mooi gezicht aan het eind van de dag, wanneer het lage strijklicht van de zon erop schijnt.
Uit de top van de stengel ontwikkelt zich de bloeiwijze die wel twee keer zo hoog kan worden als de rest van de plant. De bloemen van wolfsmelk zien er wat vreemd uit. Wat je ziet wordt een schijnbloem genoemd.

Kustvlekoog

Rosse metselbij

Deze wordt gevormd uit twee samengegroeide kelkbladen, ze vormen een soort schotel. Op de rand van deze schotel zitten vier à vijf honingklieren die zoetgeurende nectar afscheiden. De kleur van de schijnbloemen is zacht geel-groen. Ze beginnen al eind maart te bloeien en gaan daarmee door tot ver in mei. In Domies Toen raakt de amandelwolfsmelk pas uitgebloeid wanneer de goudes in blad komt.

Zonnebaden

Tot slot is amandelwolfsmelk voor mij een echte topper omdat het een formidabele insectenplant is, vooral door zijn bloeitijd van maart tot eind mei. Je vindt er de eerste insecten die na de winter weer tevoorschijn komen, evenals de insecten die later in het voorjaar verschijnen. De insecten komen zich tegoed doen aan de nectar, gewoon even zonnebaden of voor een onderhoudsbeurt aan vleugels of antennes. Tussen eind maart en eind mei, wanneer de zon schijnt, vind je altijd wel insecten op amandelwolfsmelk.
Een heerlijke plant.

Toegang
Ook tijdens corona bent u van harte welkom. Met een beetje geluk is er koffie-to-go met wat lekkers. En hopelijk mag in mei het terras van de theeschenkerij weer open. Domies Toen is het enige museum dat tijdens coronatijd gewoon open is.

Rondwandelingen
Helaas kunnen we geen rondwandelingen organiseren tijdens het stinzenplantenseizoen. Maar wie weet, lukt het toch nog langs late stinzenplanten. Kijk hiervoor op onze site. U moet zich wel opgeven.

Foto's van Fritillaria's
Voor de tentoonstelling volgend voorjaar over Fritillaria's (zie bericht bij mail) is ook plaats voor uw foto's. Misschien heeft u mooie liggen, of anders kunt u ze dit voorjaar in Domies Toen maken. Neem dan contact op met Annette Broekhuizen.

Muziek in Toen
We hopen ook deze zomer toch weer 'Muziek in Toen', een podium voor amateurmusici, te organiseren. Wilt u ook in zo'n mooie omgeving spelen? Mail ons dan.

Stichting Oude Groninger Kerken
In het lentenummer *Groninger Kerken* van de SOGK is Domies Toen het onderwerp van het openingsartikel. Geen donateur van de SOGK, maar wel geïnteresseerd? Wij hebben wat exemplaren om weg te geven. Donateur worden van SOGK kan natuurlijk ook, dan krijgt u een exemplaar toegestuurd.

Oproep mailadres
Het verzenden van de nieuwsbrief is veel goedkoper en gemakkelijker als we een mailadres hebben. Daarom, voor wie dat nooit heeft gedaan: Graag een mailadres.

Schuivende knoppen

Eind januari en februari beginnen de knoppen te schuiven. Dat leerden wij op de tuinbouwschool. Schuivende knoppen. Knoppen die schuiven is een interessant fenomeen en voor iedereen zichtbaar.
De eerste groene delen komen weer aan bomen en struiken en je ziet de knoppen dikker worden. Langzaam schuiven ze over de takken.
Veel verpakte knoppen zijn prachtig te bestuderen. Snijd bijvoorbeeld eens een knop van een Rhododendron open. Het zijn verpakte bloemen. De meeldraden en stampers zijn te vinden en zelfs de kleur is al te zien. Het zit allemaal nog verpakt in de knop. Een echt voorjaarscadeau.

Antivries

Voor veel bomen en struiken is het slechts een kwestie van tijd om weer open te gaan. Temperatuur is hierbij bepalend. Hebben we een zachte winter, zullen de knoppen eerder beginnen te schuiven. Is het nog koud, dan maakt de plant zelf suikers aan die als een soort van antivries fungeren en de knoppen beschermen.
Behalve bij bomen en struiken zijn de bollen en knollen ook goed zichtbaar in deze tijd van het jaar. De bollen en knollen schuiven als het ware uit de grond. De eerste sneeuwklokjes bloeien al en ook primula's en winterakonieten komen de koude grond uit. Later, deze winter en in het voorjaar, gevolgd door narcissen en tulpen.
Voor vroege bijen en insecten is er bij tulpen en narcissen weinig te halen. De bijen moeten het eerder hebben van wilgenkatjes.
Wilgenkatjes zijn erg belangrijk voor insecten omdat ze heel veel nectar produceren. Na een lange winter ergens in een holle boom of in struiken verscholen te hebben gezeten is dat de eerste levensbehoefte voor insecten. Nectar!

Overlevingsnectar

Het noordelijke landschap heeft meerdere plekken waar veel wilgen staan. Meestal in de buurt van water. Kenmerkend voor het landschap.

Fantastisch te zien dat deze bomen onderhouden worden en goed verzorgd. Jammer dat ze soms allemaal tegelijkertijd geknot worden en niet bijvoorbeeld om en om. Een groot deel van het landschap heeft dan plotseling geen 'overlevingsnectar' meer. Helaas, want er zijn veel vroege insecten die dit dan moeten missen. Daarom zet ik bij het snoeien, mijn tuinbouwschoolkennis altijd een beetje aan de kant en zorg ik ervoor dat niet alles kaal gesnoeid is. Zo is er het hele jaar door bloei in de tuin. (JWZ)